

1. Inledning

Språkkonsekvensbedömning skall redogöra för svenska språkets ställning vid Åbo yrkesinstitut. Som stöd har använts formuleringar i justitieministeriets checklista för bedömning av språkliga konsekvenser. Strategin och visionerna för den svensksspråkiga merkonom och datanom utbildningen uppgörs senare enligt vad den svenska sektionen besluter. I denna rapport behandlas endast dagens situation och vilka erfarenheterna har varit under de tre månader som den nya organisationen har varit i kraft.

Organisationen vid Åbo Yrkesinstitut förnyades från och med 1.8.2013. Åbo Yrkesinstitut har svensk-språkig examensrätt när det gäller grundexamen inom företagsekonomi och grundexamen inom informations-och kommunikationsteknik.

I den gamla organisationen fungerade i den svensksspråkiga utbildningsenheten handel och data vid Åbo yrkesinstitut en egen utbildningschef som närmaste förman för personalen. I den nya organisationen finns en gemensam utbildningschef som för svensk-och finskspråkig handelsutbildning samtidigt fungerar som förman för hela personalen.

Enligt den gamla organisationen ingick handel och data i resultatområdet Handel och service som leddes av en rektor. Rektorn hade alla befogenheter och fattade alla offentliga beslut utom de som rektorn hade delegerat till de tre utbildningscheferna och rektorn hade allt ansvar för resultatområdet.

Utbildningscheferna skötte den operativa verksamheten innefattande bl.a. läroplansarbete, schemaläggning, korttidsvikariat, budgetberedning och -uppföljning, disciplinära frågor samt kontakt med studerande och föräldrar. Utbildningschefen för den svenska enheten skötte många uppgifter som är specifika för den svensksspråkiga utbildningen såsom översättningsarbete, projektadministration för svensksspråkiga projekt, kontakter till övrig svensksspråkig yrkesutbildning samt planering av svensk-språkig fortbildning för enhetens lärare.

Utbildningsenheterna vid Åbo yrkesinstitut var ganska olika vad gällde antalet studerande och personal. De största enheterna hade 600-700 studerande och 50-60 lärare. Enheten handel och data hade c. 100 studerande och 10 lärare. Alla utbildningschefer hade ändå samma resurs för att sköta sitt jobb.

Då organisationen för hela ämbetsvärdet för fostran och undervisningen i Åbo stad förnyades blev yrkesutbildning på ungdomsstadiet ett resultatområde och gamla yrkesinstitutets resultatområden ansvarsområden. Då ansvarsområdets "Teknik" rektor blev vald till resultatområdets direktör blev det svårt att leda det stora yrkesinstitutet med endast två rektorer.

Resultatområdets direktör beslöt att förnya organisationen genom att bilda nio ungefär lika stora utbildningsenheter. Varje enhet leds av en utbildningschef som har samma befogenheter som rektorn tidigare haft. Rektorerna får andra specifika uppgifter inom resultatområdet. Resultatområdets direktör beslöt också att föreslå Åbo stad att grunda tjänster för utbildningschefer, som i nuvarande situation har sina lärarlektorat.

Att få en fast tjänst på heltid för en så liten enhet som handel och data var omöjligt. Därför beslöts det att sammanslå den finska och den svenska enheten inom merkonom och datanom utbildningen. Organisationen blir då likadan som det gamla tvåspråkiga handelsläroverket hade. Utbildningsenheten delades i tre team varav en tar hand om den svenska utbildningen handel och data. Varje team leds av en teamansvarig, som får timresurs grundat på antalet grupper i teamet. Teamansvarig har delvis samma uppgifter som utbildningschefen tidigare haft men utbildningschefen är förman för personalen.

Den svenska teamansvarig fick större resurs än de övriga för att den svenska teamansvarig har mera uppgifter på grund av språket. Den svenska teamansvarigas normala resurs med 6 grupper höjdes till en resurs med 18 grupper resursen alltså tredubblades.

Beslutet om utbildningschefernas tjänster har ännu inte fattats. Därför beslöt resultatombudets direktör att utbildningschefernas uppgifter ledigslås för ett år i väntan på stadens beslut om eventuella tjänster. Utbildningschefen för den tvåspråkiga enheten handel och data uppgifter söktes endast av en person, som alltså utsågs för ett år.

De teamansvarigas uppgifter ledigslogs också. De teamansvarigas uppgifter för handel och data söktes också endast av en person. De teamansvarigas mandat är för fyra läsår. De nya teamansvariga valdes så sent att planering av läsåret 2012-2014 var färdig innan teamansvarsval. Den nyvalda svenska teamansvarig hade all sin undervisning under de två första perioderna. Först nu kommer hon att ha tid för arbete som teamansvarig.

2. Organisationsändringens konsekvenser för enhetens verksamhet

Teamets handel och data lärare är alla antingen svenskspråkiga eller fullständigt tvåspråkiga och detta krav gäller också i den nya organisationen. Då stödpersonal anställs prioriteras kunskaper i svenska.

Den kommande utbildningschefen bör ha goda kunskaper i svenska. Dessa behörighetsvillkor anses vara tillräckliga. Utbildningschefen leder den operativa verksamheten vilket innefattar muntlig och skriftlig kommunikation med både personal och studerande samt deras vårdnadshavare. Denna kommunikation kommer att ske på svenska. Beslutet gällande omorganiseringen av yrkesinstitutets verksamhet i dess nuvarande form måste garantera att dessa verksamhetsförutsättningar fylls för den svenskspråkiga utbildningens del.

Resultatombudet har en ledningsgrupp, som består av representanter av olika personalgrupper. I ledningsgruppen ingår resultatombudets direktör, två rektorer, en utbildningschef, en lärarrepresentant, en representant för övrig personal, personalplanerare och sekreterare. En av representanterna är svenskspråkig. Externa sakkunniga kallas vid behov.

Varje utbildningsenhet har sin egen ledningsgrupp. Alla tre teamansvariga deltar i utbildningsenhetens ledningsgrupp. Teamet handel och data har sin representant i resultatombudets marknadsförningsgrupp. Teamet har också representant i kordinatorgruppen för inläring i arbete. Teamets lärare har sina egna teammöten som förs på svenska. Lärarkåren deltar gemensamma tvåspråkiga lärarmöten som utbildningschefen ordnar. I elevvårdsgruppen deltar den svenskspråkiga studiehandledaren.

Studiehandledaren och lärarna har samma möjlighet som tidigare att besöka åboländska grundskolor för att marknadsföra enhetens utbildningar. På finska sidan besöker studiehandledarna på samma sätt regionens grundskolor.

Den nya organisationen har varit i kraft endast under tre månaders tid. Denna tid har gått närmast för att få vardagen att fungera. Nya utbildningscheferna samt nya teamansvariga har utbildats för sina nya uppgifter. Tiden har varit så kort att ingen har haft möjlighet ännu att börja planera och diskutera framtiden för den nya tvåspråkiga enheten. Helhetsbilden är ännu oklar och organisationen där man beaktar båda gruppernas särdrag har inte ännu varit under diskussion.

3. Organisationsändringens konsekvenser i fråga om jämlikhet

Det svenska teamets teamansvarig har 18 gruppers resurs fast antalet grupper i enheten är 6. Studiehandledaren har resurs 477 timmar för 109 studeranden varav 380 timmar är studiehandledning(3,42timmar/ studerande) medan den motsvarande studiehandledaren på finska sidan får 960timmar för 613 studeranden (1,56timmar/ studerande).

Den svenska sidan har relativt mera studerande med behov av extra stöd än finska sidan har. Därför är resursen för stöd timmar relativt sätt mycket större än den motsvarande finska resursen även om själva antalet specialstuderande är större på finska sidan. Antalet studerande med IP vid handel och data är för tillfället 17 vilket är 15 % av studeranden. Den motsvarande siffran på finska sidan är 3,6 %.

Undervisningens resurser för IP-elever är för tillfället

- öppen tid 70timmar/läsår (2timmar/vecka)
- stödgrupp i alla matematikstudier 84timmar(3 extra studieveckor)
- IP-arbete 85timmar (studiehandledare)
- handledningsresurs för utvidgad inläring i arbete 19timmar (Arbetsuppgifter i butiken)
- handledningsresurs utvidgad inläring i arbete 15timmar (Hårdvara och komponenter)
- handledningsresurs utvidgad inläring i arbete 31timmar (Mikrostöd i praktiken)
-

Detta gör sammanlagt 304extra timmar för stödundervisning.

Utbildningsenheten har 60timmar för gemensamma omtenter där enhetens studerande deltar. Vid behov av extra personligt stöd i enskilda fall betalas läraren en motsvarande resurs

4. Ekonomi

Handel och datas bokslut visade ett nettovärde på 586530€ 2012. Årets2013 budget netto är 622448€. Organisationsreformen betydde att olika administrativa kostnader överfördes till den nya utbildningsenhetens budget, men själva utbildningens kostnader är lätta att jämföra. Bokslut 2012 visade netto för merkonomer 306520€ och för datanomer 172011€. Detta års budget har merkonomutbildningen 306061€ och datanom 210037€. I budgetpropositionen för 2014 tilldelas merkonomutbildningen 307452€ och datanomutbildningen 213059€(4588€/merkonomstuderande, 5072€/datanomstuderande) (Motsvarande summor på den finska sidan är merkonom 3076€ och datanom 4073€)

5. Svensk service

Studerande får årligen egen svenskspråkig Studieguide Det finns en extra resurs att uppdatera svenskspråkiga webbsidor. Studiebyrån betjänar på svenska. Kuratorns och psykologens modersmål är svenska. Hälsovårdaren talar också flytande svenska. Rektorn har ansvar över studievård och är medlem i elevvårdsgruppen. Utbildningschefen håller årligen infotimmar för alla nybörjargrupper och dessa infotimmar hålls också för svenskspråkiga ettor.

Svenska teamet har problem med olika utvecklingsprojekt där alla finskspråkiga team får hjälp och stöd av planerings- och utvecklingsenheten i ämbetet. I denna enhet jobbar inga svenskspråkiga personer. Situationen är inte beroende av yrkesutbildningens organisationsförändring men är ändå brist på svensk service.

6. Personal

För att få undervisningsskyldigheten samt huvudsysslan fylld undervisar 4 av enhetens 10 lärare också på finska sidan. Två finska sidans lärare har också undervisning vid handel och data. Handel och data har ett eget lärarrum där alla enhetens lärare har sina arbetsbord.

Undervisningsskyldigheten i teoretiska yrkesämnena är 20veckotimmar. Undervisningsskyldigheten i modersmål och kommunikation är dock 17veckotimmar, i ekonomiförvaltning 19timmar och i övriga ämnen 22timmar. Enhetens timmar räcker till 6 lektorat.

Vid framtida rekrytering av personal till lärarkåren handel och data prioriteras behöriga lärare, som har svenska som modersmål. Om sådana inte finns bland sökanden bör den, som blir vald kunna språket flytande.

Brist på svensk service gäller också lärarfortbildning. Planerings och utvecklingsenheten ordnar årligen flera olika fortbildningstillfällen för regionens lärare, men fortbildningen går alltid på finska. Svenskspråkiga lärare borde få utbildning på sitt eget modersmål.

7. Arbetsenkät för lärarna

Arbetsenkät skickades till enhetens alla lärare via e-post. Svar printades ut och lämnades anonymt till rektorns postfack. Åtta lärare av tio lämnade sitt svar i utsatt tid.

Service i kansliet är oförändrad, samma gäller stödpersonalens verksamhet. Åsikterna om läsordningar och informationen är jämt fördelade mellan oförändrad och sämre.

I öppna svar kommer det klart fram lärarnas bekymmer om handel och datas framtid. Lärarna anser att ingen har en helhetsbild över situationen. Förståelse och intresset för den finlandssvenska utbildningen har försämrats. Lärarna är bekymrade över utvecklingen av enheten och kontakterna utåt.

Lärarna anser att det inte finns i framtiden garanti att kunna använda modersmål vid lärarmöten för hela lärarkollegiet. Man kan använda svenska vid lärarmöten, men många tycker att det inte känns bekvämt.

Många ansåg att viljan är för tillfället mycket god från ledningen, men framtiden är osäker. Utbildningschefen har förtjänstfullt anstängt sig att bemöta svenska elever på svenska. bl.a. besökt alla klasser. Ledarskapet har koncentrerat sig hittills på praktiska problem.

Som en fördel nämndes samarbete med finska kolleger, som har blivit bättre.

Teamansvareges belastning under första perioderna har gjort att hon inte har haft tid att göra något annat än allra nödvändigaste för att få vardagen att fungera.

Ärenden som berör översättningen är besvärliga. Ingen har bevakat, vad som borde översättas och vem som skall översätta. Detta gäller både dokument till elever och lärare.

Resultatombudets direktör har lovat en extra resurs för att uppdatera den svenska hemsidan, men hittills har denna resurs inte användas.

Många skriver att det är lite för tidigt att säga något. Visioner och strategier som handel och data har jobbat kring har ingen ännu hunnit tänka på eller ta i beaktande. Lärarna anser att det finns mindre möjligheter att anpassa undervisningen, ha stöd för elever med speciella behov och samarbeta. Ändå finns alla dessa resurser budgeterade.

8. Studieenkät för studeranden

Studienekät skickades via Wilma till alla studerande på årskurserna två och tre, det vill säga till 74 studeranden. 33 studeranden svarade. Svarsprocenten är 44,6%.

Svarfördelningen finns i bilagan. Ur studerandenas synvinkel situationen är i regel oförändrad. 21,2% ansåg att läsordningarna har blivit bättre, men läsordningarna kommer för sent och ändras med för kort varsel. 18,2% ansåg att informationen har blivit sämre. Fördelningen visar ändå inga väsentliga ändringar mellan vårterminen och höst terminen. I egna kommentarer kom det fram att studerandena inte alltid får den information på svenska som man borde få. Många påpekade att informationen som ges via högtalarna ges endast på finska. Informationen via Wilma kommer nog på båda språken.

9. Slutsatser

Svenska teamets ställning inom Åbo yrkesinstitut är oklar. Teamet hör till den tvåspråkiga utbildningsenheten handel och data. Enhetens administration tillhör den finska sektionen för gymnasie- och yrkesutbildning, medan den svenska sidan av enheten tillhör den svenska sektionen. Direktören för det svenska resultatområdet är inte chef för den svenska yrkesutbildningen. Hur svenska ärenden behandlas och av vem är helt oklart. Det skulle vara önskvärt i framtiden att göra en utredning om andra stadiets utbildning i Åbo, och undersöka hur utbildningen kunde organiseras på ett ändamålsenligt sätt.